

Betænkning

over

I. forslag til lov om ændring af lov om statstilskud til kunstmuseer og II. forslag til lov om ændring af lov om kulturhistoriske lokalmuseer.

(Afgivet af udvalget den 24. marts 1971).

Udvalget har holdt 7 møder og har herunder haft samråd med ministeren for kulturelle anliggender, som endvidere skriftligt har besvaret en række spørgsmål fra udvalget.

Der er i udvalget modtaget mundtlige og/eller skriftlige henvendelser fra:

Dansk Kulturhistorisk Museumsforening,
Dansk Pressemuseum og -arkiv og
Danske Dagblades Fællesrepræsentation,
Foreningen af danske Kunstmuseer i Provinsen,
Orlogsmuseets Komité,
Teaterhistorisk Museum og
Aarhus Kunstmuseum.

Foranlediget af henvendelserne fra Foreningen af danske Kunstmuseer i Provinsen og fra bestyrelsen for Aarhus Kunstmuseum har udvalget med ministeren drøftet spørgsmålet om betimeligheden af den i bilag 2 til lovforslaget vedrørende statstilskud til kunstmuseer angivne reduktion af de på forslaget til finansloven for finansåret 1971-72 opførte særtilskud til kunstmuseerne i Århus, Randers og Aalborg (Nordjyllands Kunstmuseum). Ministeren har tillige om dette spørgsmål tilsendt udvalget en skriftlig redegørelse, som er optrykt som bilag 1 til betænkningen.

Ministeren har over for udvalget udtalt som sit principielle synspunkt, at ydelse af

særtilskud ud over lovens maksimumsbeløb må betragtes som en undtagelse og normalt som en ordning af kortere varighed. Sådanne tilskud er ydet i nogle få tilfælde som følge af, at de pågældende museer efter overflytning til nye, væsentligt større bygninger har måttet omstille deres økonomi til et betydeligt højere niveau end tidligere, idet statens særtilskud primært har til formål at yde museerne en hjælp i nogle særlig vanskelige overgangsår.

Med hensyn til den foretagne nedsættelse af særtilskuddene til de tre nævnte jyske kunstmuseer bemærkes, at denne er sket, fordi statens tilskud for et givet finansår ifølge loven ikke kan overstige de stedlige tilskud for det pågældende år. Efter at der ved lovændringen af 18. juni 1969 blev tilvejebragt hjemmel for, at ministeriet i særlige tilfælde kan yde forskud på statstilskuddet til et museum på grundlag af budgettet for det løbende år, er motiveringen for den tidligere i enkelte tilfælde skete forlodsbevilling af særtilskud for det kommende finansår, svarende til de stedlige tilskud for det kommende finansår, ikke længere til stede, idet hensynet til de pågældende museers likviditet herefter ikke kan begrunde denne afvigelse fra hovedreglen.

Udvalget har endvidere med ministeren drøftet et af Dansk Kulturhistorisk Museumsforening rejst spørgsmål om bevilling

af særtilskud til det kulturhistoriske museum i Randers. Bevilling af et sådant særtilskud kan umiddelbart forekomme velbegrunder, idet Randers kulturhistoriske Museum er flyttet til samme nybygning i Randers som kunstmuseet, der fik bevilget et særtilskud under hensyn hertil. Imidlertid har ministeren over for udvalget påpeget, at det må anses for betænkeligt at påbegynde en praksis med bevilling af særtilskud til kulturhistoriske lokalmuseer, herunder landsdelsmuseerne, der i flere tilfælde oppebærer stedlige tilskud, der ligger væsentligt over det absolutte maksimum for statstilskud, ligesom ministeren har givet udtryk for, at det vil være nødvendigt at være tilbageholdende med fremsættelse af forslag om særtilskud, ikke mindst så længe byrdefordelingen mellem staten og kommunerne er uafklaret.

Udvalget har i samråd med ministeren drøftet begrundelsen for den i lovforslaget vedrørende kunstmuseer indeholdte bemyndigelse for ministeren til at bestemme, at visse større museer ikke eller kun delvis skal være undergivet statens kunstmuseumsnævns administration. Ministeren har over for udvalget erklæret sig indforstået med at udpege en tilsynsførende i de tilfælde, hvor museer undtagelsesvis helt fritages for nævnets administration, og har nedenfor stillet et hertil sigtende ændringsforslag, som er tiltrådt af udvalget. Udvalget lægger vægt på, at tilskudsberegningen dog i alle tilfælde koncentrerer hos samme organ, Statens Kunstmuseumsnævn.

Udvalget har drøftet et af Foreningen af danske Kunstmuseer i Provinsen rejst forslag om indføjeelse af en lovbestemmelse om, at museer skal være forpligtet til efter anmodning fra de lokale myndigheder at fremkomme med udtalelser om kunstneriske spørgsmål. Udvalget er med ministeren enig i, at en sådan bestemmelse næppe bør indarbejdes i loven, dels fordi ikke alle anerkendte kunstmuseer råder over en kunsthistorisk uddannet medarbejder, dels fordi der ikke ses at være praktisk behov for ved en lovbestemmelse at pålægge museerne at udtale sig om kunstneriske spørgsmål over for de lokale myndigheder, på hvis interesse og økonomiske støtte museet primært baserer sin virksomhed. Derimod finder udvalget det naturligt, at museerne over for de

lokale myndigheder orienterer om den sagskundskab, der står til rådighed på museerne.

Udvalget har med ministeren drøftet, om der efter formålsparagraffens bortfald åbnes adgang for anerkendelse også af museer, der alene omfatter en enkelt kunstner.

Ministeren har over for udvalget peget på, at lovforslaget hjemler mulighed for anerkendelse af kunstmuseer af enhver art, men at det på baggrund af de indvundne erfaringer må antages, at kunstmuseumsnævnet og kulturministeriet kun i meget sjældne tilfælde vil indstille et enkeltmandsmuseum til godkendelse på finansloven som berettiget til tilskud efter loven. Udvalget kan tilslutte sig, at muligheden for anerkendelse af enkeltmandsmuseer ikke principielt udelukkes, men at sådan anerkendelse kun bør ske i yderst sjældne tilfælde.

Som følge af, at den i den gældende lov indeholdte definition af kulturhistoriske lokalmuseer er udeladt i lovforslaget om kulturhistoriske lokalmuseer, vil der fremtidig kunne ydes støtte til regionale og lokale specialmuseer. Udvalget har imidlertid fundet det rimeligt, om der herudover blev tilvejebragt hjemmel for ydelse af støtte til kulturhistoriske specialmuseer, hvis virkeområde ikke er lokalt begrænset. Ministeren har herefter stillet nedenstående ændringsforslag, som er tiltrådt af udvalget, og om hvis nærmere indhold henvises til de ledsagende bemærkninger.

Som bilag 2 til betænkningen er optrykt en oversigt over specialmuseer, der ikke er omfattet af den gældende lovgivning om de kulturhistoriske lokalmuseer.

Udvalget har endvidere med kulturministeren drøftet spørgsmålet om eventuel nedsættelse af en museumskommission. Udvalget er med ministeren enig i, at det vil være mest hensigtsmæssigt med et mindre udvalg, der kan arbejde hurtigt, og som kan tilkalde sagkyndige, man ønsker at rådføre sig med.

Ministeren, der har erklæret sig positivt indstillet over for en sådan løsning, har over for udvalget skitseret følgende kommissorium, som eventuelt kunne gives et sådant udvalg:

„Udvalget har til opgave at undersøge mulighederne for at samle de gældende museumslove i én lov, der eventuelt indeholder bestemmelser om museernes forplig-

telser over for rigsantikvaren i relation til dennes varetagelse af de opgaver, der er pålagt ham ved naturfredningsloven og bygningsfredningsloven m. v. Udvalget skal endvidere have til opgave at overveje ønskeligheden af og mulighederne for, at museerne inden for en amtskommune koordinerer virksomheden f. eks. gennem oprettelse af museumsråd og etablering af visse fælles faciliteter, samtidig med at de enkelte museer inden for regionen specialiseres i det omfang, hvori der er naturlige forudsætninger herfor. Det bør i denne forbindelse tages i betragtning, om der — som berørt i betænkning nr. 517 — kan findes nye veje, ad hvilke formidling af museernes værdier til et almindeligt publikum og til uddannelsessøgende kan finde sted. Det bør overvejes, om statstilskud under en fremtidig struktur bør ydes til den regionale museumsorganisation, eller om det fortsat bør ydes til det enkelte museum. Udvalget bør endvidere undersøge mulighederne for en mere systematiseret, varigere eller tidsbegrænset deponering af museumsgenstande og kunstværker, tilhørende statsmuseer, på lokale museer og for udlån af museumsgenstande og kunstværker fra offentlige museer til skoler og andre institutioner. Endelig bør udvalget overveje museernes personalemæssige forhold, herunder personalets uddannelse og eventuelle efteruddannelse.

Udvalget er i øvrigt bemyndiget til under sit arbejde at tage andre museumsproblemer af faglig og strukturel natur op og fremkomme med forslag om sådanne.

Folketingsudvalget skal indstille, at folketinget beslutter, at udvalget i henhold til forretningsordenens § 7, stk. 6, vedbliver at bestå indtil samlingens afslutning, for derved at give udvalget mulighed for at erhverve det bedst mulige kendskab til museernes problemer med henblik på de videre overvejelser af, hvorledes disse problemer bør søges løst.

Over lovforslagene afgives følgende indstillinger:

Ad I. forslag til lov om ændring af lov om statstilskud til kunstmuseer.

Udvalget indstiller lovforslaget til vedtagelse med den af ministeren foreslåede ændring.

Ad II. forslag til lov om ændring af lov om kulturhistoriske lokalmuseer.

Udvalget indstiller lovforslaget til vedtagelse med de af ministeren foreslåede ændringer.

Ændringsforslag

til

I. forslag til lov om ændring af lov om statstilskud til kunstmuseer.

Af ministeren for kulturelle anliggender, tiltrådt af udvalget:

Til § 1.

I den under nr. 6 foreslåede affattelse af § 7 a affattes 2. pkt. således:

„Fritages et museum helt for nævnets administration, udpeger ministeren en tilsynsførende til at varetage visse af de opgaver, der har været henlagt til nævnet. I andre tilfælde afgør ministeren, om en tilsynsførende skal udpeges.“

II. forslag til lov om ændring af lov om kulturhistoriske lokalmuseer.

Af ministeren for kulturelle anliggender, tiltrådt af udvalget:

Til § 1.

1) Foran nr. 1 indsættes som nyt nummer:

„01. Lovens titel affattes således:

„Lov om statstilskud til kulturhistoriske museer.“

2) I nr. 1 indsættes efter stk. 1 i § 1 som nyt stykke:

„Stk. 2. Til kulturhistoriske specialmuseer, der har opnået anerkendelse efter § 2, stk. 3, ydes der statstilskud efter lovens regler.“

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

3) I nr. 1 ændres i § 1, stk. 2, der bliver stk. 3, „lokalmuseerne“ til: „museerne“.

4) Efter nr. 2 indsættes som nye numre: „02. I § 2 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

„Stk. 3. Anerkendelse som tilskudsberettiget specialmuseum, hvis virkeområde ikke er lokalt begrænset, meddeles efter indstilling af rigsantikvaren af ministeren for kulturelle anliggender ved særlig bevilling på finansloven.“

03. I § 3, stk. 1, ændres „Lokalmuseer, der oppebærer tilskud“ til: „Museer, der oppebærer tilskud“.

5) Efter nr. 3 indsættes som nye numre:

„**04.** I § 3, stk. 1, nr. 7; ændres „for landsdelsmuseernes vedkommende“ til: „for landsdelsmuseernes og for de af § 1, stk. 2, omhandlede specialmuseers vedkommende dog af ministeren for kulturelle anliggender.“

05. I § 3, stk. 1, nr. 10, indsættes som nyt punktum: „Ved ophør af et af de i § 1, stk. 2, omhandlede specialmuseer træffer ministeren, hvor ingen anden gyldig bestemmelse er truffet, afgørelse om museets ejendele.“

06. I § 3 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

„Stk. 2. Rigsantikvaren varetager for de i § 1, stk. 2, omhandlede specialmuseers vedkommende de opgaver, der i stk. 1 er tillagt statens lokalmuseumstilsyn.“

07. I § 3, stk. 2; der bliver stk. 3, ændres „bestemmelserne i stk. 1“ til: „bestemmelserne i stk. 1 og 2“.

08. I § 4, 1. pkt., ændres „lokalmuseums“ til: „kulturhistorisk museums“.

6) Efter nr. 4 indsættes som nyt nummer:

„**09.** I § 5, stk. 3, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum:

„For de af § 1, stk. 2, omhandlede specialmuseers vedkommende beregnes statstilskuddet efter reglerne i stk. 1 og 2 på grundlag af faste, ikke-statslige tilskud til egentlige driftsudgifter, uanset om de hidrører fra stedlig side.“

7) Efter nr. 5 indsættes som nyt nummer:

„**010.** I § 7 indsættes som nyt stykke:

„Stk. 3. Rigsantikvaren varetager for de i § 1, stk. 2, omhandlede specialmuseers vedkommende de opgaver, der i stk. 1 er tillagt statens lokalmuseumstilsyn.“

Bemærkninger til ændringsforslagene.

Under hensyn til ønskeligheden af, at ikke blot museer med et lokalt begrænset virkeområde skal kunne opnå tilskud efter lovens regler, men også kulturhistoriske specialmuseer, hvis virkeområde ikke er lokalt begrænset, fremsættes efter samråd med det af folketinget nedsatte udvalg her til sigtende ændringsforslag.

Specialmuseer som f. eks. Orlogsmuseet, Danmarks tekniske Museum, Teaterhistorisk Museum, Gl. Estrup, Jyllands Herregårdsmuseum og Dansk Pressemuseum og arkiv, af hvilke de 4 førstnævnte allerede oppebærer særtilskud på finansloven, kan nævnes som eksempler på museer med et stort — for fleres vedkommende landsomfattende — virkeområde, hvis position inden for museernes kreds er en sådan, at bevilling af tilskud fra kommuner og amtskommuner, fra fonds og særlige støtteforeninger allerede ydes eller er en ikke fjernliggende mulighed. For så vidt sådanne museer — ligesom Louisiana inden for kunstmuseerne — måtte være i stand til at sikre sig faste, ikke-statslige tilskud, må det forekomme både naturligt og særdeles ønskeligt, at specialmuseer med et bredt virkeområde kan indpasses under lovens regler og således oppebære støtte både fra staten og fra anden side.

Spørgsmålet om de tilskudsgivende amtskommuners og kommuners repræsentation i sådanne specialmuseers bestyrelser bør afgøres konkret i hvert enkelt tilfælde.

De lokalmuseumstilsynet pålagte opgaver bør, for så vidt angår de heromhandlede specialmuseer, varetages af rigsantikvaren.

Lovens benævnelse bør ændres fra „lov om kulturhistoriske lokalmuseer“ til „lov om statstilskud til kulturhistoriske museer“, og en række teknisk begrundede redaktionelle ændringer er foretaget i flere af lovens bestemmelser.

Det bør dog fremhæves, at sådanne museer, der er uden en klar stedlig tilknytning, i stedet for at henføres under lovens tilskuds-

regler, som hidtil må have mulighed for at modtage støtte alene fra staten i det omfang, dette er bevillingsmæssigt muligt.

Ellen Strange Petersen,
næstformand.

Hanne Budtz.

Lembourn.

Burgdorf.

Merete Bjørn Hansen.

Evan Jensen.

Per Møller.

Jørgen Andersen.

Meta Ditzel.

Else-Merete Ross,
formand.

Niels Matthiasen.

Jørgen Peder Hansen.

K. J. Mortensen.

Johan Nielsen.

Knud Nielsen.

Poul Nilsson.

Gunhild Due.

Bilag 1.

Redegørelse fra ministeren for kulturelle anliggender vedrørende tilskudsberegningen til Aarhus, Randers og Nordjyllands Kunstmuseum.

I besvarelse af et spørgsmål fra udvalget har jeg bl. a. redegjort for, at der foreligger en fejlberægning i skrivelsen fra Foreningen af danske Kunstmuseer i Provinsen.

Til tydeliggørelse af dette punkt skal jeg yderligere anføre følgende, jfr. bilag 2 til lovforslaget:

Ved lovforslagets gennemførelse er den umiddelbare forøgelse af det ordinære statstilskud: 468.965 kr.
 Heraf ydes til Louisiana 200.000 kr.
 Til de øvrige 22 museer 268.965 kr.

Forhøjelsen af det *ordinære* statstilskud muliggør, at de *særtilskud*, der er opført på finanslovforslaget for finansåret 1971-72 til 3 jyske museer på henholdsvis 258.000 kr. til Aarhus, 125.000 kr. til Randers og 250.000 kr. til Nordjyllands kunstmuseer, kan nedsættes med henholdsvis 76.000 kr., 57.100 kr. og 4.600 kr., i alt med 137.700 kr., der fremkommer således:

Aarhus Kunstmuseum:
 Faste stedlige tilskud iflg. budget for 1970-71 382.000 kr.
 Statstilskud iflg. det forelagte lovforslag ordinært 200.000 kr.
 Fornøden særbevilling for at opnå paritet mellem statslige og stedlige tilskud for året 1970-71 182.000 kr.
 eller 76.000 kr. mindre end søgt på finanslovforslaget (258.000 ÷ 182.000 = 76.000 kr.).

Randers Kunstmuseum:
 Faste stedlige tilskud iflg. budget 1970-71 267.900 kr.
 Statstilskud iflg. lovforslaget ordinært 200.000 kr.

Fornøden særbevilling for at opnå paritet mellem statslige og stedlige tilskud for året 1970-71 67.900 kr.
 eller 57.100 kr. mindre end søgt på finanslovforslaget for finansåret 1971-72 (125.000 ÷ 67.900 = 57.100 kr.)

Nordjyllands Kunstmuseum:
 Faste stedlige tilskud iflg. budget 1970-71 445.400 kr.
 Statstilskud iflg. lovforslaget ordinært 200.000 kr.

Fornøden særbevilling for at opnå paritet mellem statslige og stedlige tilskud for året 1970-71 245.400 kr.
 eller 4.600 kr. mindre end søgt på finanslovforslaget for finansåret 1971-72, (250.000 ÷ 245.400 = 4.600 kr.)

I året 1971-72 kan de ovennævnte ordinære tilskud og særtilskud vedrørende finansåret 1970-71 anvises til museerne; herudover kan der blive spørgsmål om a conto at anvise forskud på statstilskuddet for finansåret 1971-72 — der først endeligt beregnes og udbetales i det følgende finansår, 1972-73, på grundlag af regnskaberne for 1971-72 — jfr. lovens § 5, stk. 2, hvorefter forskud under særlige omstændigheder kan anvises på grundlag af godkendt budget for det løbende år. Dette forudsætter, at det skønnes rimeligt at opretholde særtilskuddene til de pågældende museer, og at den omstændighed, at tilskuddene ydes for det foregående år og ikke for det løbende år, kan siges at være af betydning for museets likviditet.

For Randers Kunstmuseums vedkomme-
de er det således ikke som af foreningen an-
ført særtilskuddet på 125.000 kr. samt Ran-
ders' andel i besparelsen på finanslovtilskud-
dene for 1971-72, 57.100 kr., i alt 182.100 kr.,
der bortfalder, men kun de 57.100 kr. For-
eningens sluttal, 6.265 kr., skal således sup-
pleres med de nævnte 125.000 kr. til i alt
131.265 kr.

Det skal tilføjes, at der ud over de nævnte
131.265 kr. fremkommer en umiddelbar for-
højelse af statstilskuddene til kunstkøb på
13.410 kr. til de 22 museer, der er medlem
af foreningen, og at der senere — under for-
udsætning af tilsvarende forhøjelse af de
stedlige tilskud — bliver mulighed for endnu
ca. 100.000 kr. i ordinære statstilskud til
disse museer.

Bilag til bet. o. lovf. vedr. statstilskud til kunstmuseer m. m.

Bilag 2.

Oversigt over specialmuseer, der ikke er omfattet af lov nr. 273 af 18. juni 1969 om kulturhistoriske lokalmuseer.

I. Museer, som modtager støtte fra staten eller drives af denne:	Bevillinger søgt på forslag til finanslov 1971-72:	Henhører under:
Handels- og Søfartsmuseet	408.000 kr.	Handelsministeriet 2)
Jagt- og Skovbrugsmuseet	328.500 kr.	Landbrugsministeriet 1)
Dansk Landbrugsmuseum	407.200 kr.	Landbrugsministeriet 1)
Dansk Post- og Telegrafmuseum	181.000 kr.	Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet. 1)
Jernbanemuseet	1.350 kr. 6)	Generaldirektoratet for statsbanerne. 1)
Zoologisk Museum	—	Undervisningsminist. 3)
Mineralogisk Museum	—	— 3)
Medicinsk-historisk Museum	—	— 3)
Det danske Filmmuseum	1.834.600 kr.	Kulturministeriet 4)
Vikingskibshallen	85.000 kr.	— 5)
Kunstindustrimuseet	1.388.800 kr.	— 2)
Musikhistorisk Museum	319.900 kr.	— 2)
Orlogsmuseet	50.000 kr.	— 2)
Teknisk Museum	200.000 kr.	— 2)
Tøjhusmuseet	1.939.000 kr.	— 1)
Teaterhistorisk Museum	55.000 kr.	— 2)
Den gamle By, Århus	768.800 kr.	— 2)
Naturhistorisk Museum, Århus	913.600 kr.	— 2)
Herregårdsmuseet Gl. Estrup	60.000 kr.	— 2)
Esbjerg Fiskerimuseum	80.000 kr.	Fiskeriministeriet 2)
Den fynske Landsby	30.000 kr.	Kulturministeriet 2)
Liselund Gamle Slot	60.000 kr.	— 2)
Forhistorisk Museum, Moesgård	430.000 kr.	— 2)
Herregården Spøttrup	95.000 kr.	Boligministeriet 1)

- 1) Statsinstitutioner under departementet/generaldirektoratet.
- 2) Tilskudsnydende institution.
- 3) Administreres af Københavns universitet; bevillingerne til disse museer kan ikke specificeres, idet de indgår som led i større budgetter, som tillige omfatter undervisning og forskning de pågældende steder.
- 4) Finansieres af filmfonden; er i bemærkningerne til forslaget til ændret lov om film og biografier foreslået overført til kulturministeriets budget fra den 1. april 1971 at regne.

- 5) Selvejende institution med tilskud fra nationalmuseet, idet dette foruden at udrede kontorholdsudgifter bl. a. stiller en deltidssansat leder til rådighed.
 - 6) Beløbet ydes af statsbanerne, der herudover stiller nogen arbejdskraft til rådighed.
- Nationalmuseet, Nationalhistorisk Museum på Frederiksborg Slot og De danske Kongers kronologiske Samling på Rosenborg er ikke medtaget i oversigten.

II. Museer, som ikke modtager statsstøtte:

- Øregård Museum, Hellerup.
- Den gamle Landsby, Hjerl Hede.
- Museet på Jægerspris Slot.
- Bakkehuset.
- Københavns Bymuseum.
- H. C. Andersens Hus, Odense.
- Dansk Pressemuseum og -arkiv, Århus.
- Hedeselskabets Museum, Viborg.